

Holbergsgade 6
DK-1057 København K

T +45 7226 9000
F +45 7226 9001
M sum@sum.dk
W sum.dk

Folketingets Sundheds- og Ældreudvalg

Dato: 23-11-2020
Enhed: FOPS
Sagsbeh.: DEPJUKL
Sagsnr.: 2015402
Dok. nr.: 1440026

Folketingets Sundheds- og Ældreudvalg har den 26/10 stillet følgende spørgsmål nr. 95 (Alm. del) til sundheds- og ældreministeren, som hermed besvares. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Trine Torp (SF).

Spørgsmål nr. 95:

”Kan ministeren oplyse, hvilke konkrete erfaringer og tiltag udover den lovpligtige seksualundervisning i § 7 i folkeskoleloven man har i landets kommuner med forebyggelse af uønsket graviditet, kønssygdomme og antallet af teenageforældre på op til 20 år i forhold til unge mellem 13 og 25 år?”

Svar:

Indledningsvist skal jeg bemærke, at de praktiserende læger er danske unges primære henvendelsesmulighed ved spørgsmål og rådgivning vedr. sundhed og trivsel. De praktiserende læger spiller derved en central og vigtig rolle i forhold til rådgivning af de unge om sundhed, prævention og seksualitet. Ud over råd og vejledning hos de praktiserende læger, varetager kommunerne forskellige forebyggelsesindsatser jf. §119. Til brug for min besvarelse vedr. kommunernes erfaringer har mit ministerium indhentet oplysninger fra KL og Sundhedsstyrelsen.

Sundhedsstyrelsen kan oplyse følgende:

”Der findes ingen systematisk oversigt på dette område, der kortlægger tiltag i alle kommuner. Mange kommuner har dog indsatser, der retter sig til unge på forskellig vis om ovenstående emner i regi af deres brede borgerrettede forebyggelsesindsatser, og i arbejdet med implementering af forebyggelsespakken for seksuel sundhed.

Konkret er Sundhedsstyrelsen bekendt med følgende erfaringer og tiltag (ud over den lovpligtige seksualundervisning i § 7 i folkeskoleloven), ift. målgruppen 13-25 år, med formål at forebygge udvikling af seks sygdomme, uønsket graviditet og antallet af teenageforældre, inkl. rådgivnings- og støttetilbud til udsatte unge.

En række kommuner tilbyder i samarbejde med Foreningen Sex & Samfund hjemmeprøvetagningstests for klamydia. Denne indsats er målrettet unge 13-25 år. Klamydia-hjemmeprøvetagningstesten er en indsats, der især udmærker sig ved at opspore smittede unge, der ikke er gået til egen læge. Med indsatsen lader flere sig teste, og opsporingen og behandlingen af klamydiasmittede styrkes. Årsagerne til at vælge en hjemmetest fremfor at gå til egen læge eller seks sygdomsklinik er ifølge de unge at de fleste (over 80%) synes at det er nemmere at teste sig selv, ca. 20% bryder sig ikke om at tale med en læge eller sygeplejerske om seks sygdomme og 20% vil gerne være anonyme. Herudover har Sex & Samfund to forskellige samtale og rådgivningstilbud Privatsnak og Sexlinen for Unge henvender sig til to forskellige aldersgrupper hvor børn og unge får svar på spørgsmål om køn, krop, sex og seksualitet.

Hjemmesiden SUNDE borgere¹, som Sund By netværket i samarbejde med Syddansk Universitet samt Trygfonden står bag samler forebyggelsescases vedr. seksuel sundhed, og for målgruppen børn og unge, sex, krop og prævention. Her beskrives Sund Sex Skolen², som blev oprettet 2008 under sundhedsplejen i Svendborg kommune, hvor fagpersoner underviser kommunens unge i seksualitet, krop og grænser som et supplement til lærernes egen undervisning, men ude af skolen i de unges egne lokaler, og på en måde, som når ud til de unge og får dem til at være aktive aktører i eget liv mht. krop, prævention, seksualitet og grænser.

Herudover har Holstebro Kommune Kondomeriet, der tilbyder rådgivning til børn og unge.”

KL har oplyst følgende om erfaringer og tiltag i kommunerne herunder med case-eksempler:

”Sundhedsstyrelsen har i foråret 2018 lanceret en revideret Forebyggelsespakke for Seksuel Sundhed. Her gives en række helt konkrete anbefalinger til, hvad de enkelte kommuner kan gøre for at fremme seksuel sundhed blandt kommunens borgere. Der henvises desuden til forskellige eksterne parter, der har ekspertise og tilbud, som kommunen kan benytte sig af. Forebyggelsespakken er én ud af 12 forebyggelsespakker og kommunerne møder mere end 260 af anbefalingerne på Forebyggelsesområdet jf. § 119.

I 2019 evaluerede Als Research for Undervisningsministeriet den obligatoriske undervisning i dette emne (Als Research, 2019). Evalueringen viste, at særligt undervisningen i temaerne ”Køn, krop og seksualitet” kan forbedres på skolerne. Derudover savnes ledelsesmæssig prioritering, bedre rammer og en klar ansvarsfordeling i forhold til undervisningen. Kommunerne peger på behov og bedre understøttelse på dette område og har en forventning om, at Sex og Samfund - som nu er på Finansloven – kan bidrage til at understøtte kommunerne, også de kommuner som ikke har økonomi til at indgå en samarbejdsaftale med organisationen.

Sex og Samfund tilbyder mod betaling kommunerne samarbejdsaftaler herunder adgang til statistik om seksuel sundhed i egen kommune. Flere kommuner har indgået samarbejde med Sex og Samfund om supplerende seksualundervisning (uge 6 kampagne), seksualundervisning på specialskoler, kompetenceudvikling af fagpersoner m.v.

De fleste kommuner har tilsluttet sig Sex og samfunds Uge Sex-kampagne, der hvert år foregår over en hel uge i skolernes indskoling, mellemtrin og udskoling i uge 6. Uge Sex-kampagnen tilbyder konkret inspiration til undervisning i seksualundervisning. Læs mere om Sex & Samfunds undervisningskampagne Uge Sex på www.underviserportal.dk

Derudover rådgiver den kommunale sundhedspleje eleverne om seksuel sundhed, trivsel, grænsesætning og sikker sex i forbindelse med udskolingsundersøgelsen. Og eleverne modtager skriftlig information om seksuel sundhed og sikker sex. Mange sundhedsplejersker formidler også materiale vedr. Sex og Samfunds rådgivningsportaler, som henvender sig til unge. Portalerne

¹ https://sundeborgere.dk/indsatsomraade/seksuel-sundhed/?fwp_maalgruppe=boern-unge

² www.sundsexskolen.dk

tilbyder anonym rådgivning gennem telefon og chat og en anonym brevkasse.

Udover den lovpligtige seksualundervisning jf. § 7 i Folkeskoleloven giver kommunerne information om HPV og samarbejder med almen praksis om klamydiaopsporing. Den kommunale sundhedspleje og/eller sundhedscenter har i samarbejde med almen praksis og regioner særlige indsatser med henblik på at opspore, teste og behandle unge, der er smittede med klamydia. De tilbyder en gratis og anonym klamydiahjemmetest til unge mellem 15-29 år, som har vist gode resultater i forhold til at få fat i flere smittede. ”

Ud over ovenstående generelle beskrivelser af erfaringer og tiltag i kommunerne har KL oplyst en række konkrete case-eksempler på initiativer og tilbud i kommunerne:

”Partnerskabsaftaler med ungdomsuddannelser (Frederiksberg og Københavns Kommune)

34 ungdomsuddannelser i København har indgået partnerskab med Københavns Kommune for at skabe bedre sundhed og trivsel blandt unge. Der er indgået partnerskab med gymnasier, erhvervsskoler, Ungdomsskolen og de forberedende grunduddannelser (FGU). Derudover er der indgået partnerskab med UU København.

Formålet med partnerskaberne er at fremme sundhed og trivsel blandt eleverne og dermed bidrage til, at flere unge fastholdes i og gennemfører en ungdomsuddannelse. Det sker gennem aktiviteter og indsatser målrettet mental sundhed, røgfrihed, seksuel sundhed, alkohol og rusmidler samt motion og bevægelse.

Der er udarbejdet aktivitetskataloget ”Bedre sundhed og trivsel blandt unge”, der giver et overblik over de mange tilbud, som Københavns Kommune kan bidrage med som en del af partnerskabet. Der tilbydes også en række tilbud fra headspace, Sundhedstjek, Sex & Samfund, Kræftens Bekæmpelse, Alkohol & Samfund, Københavns Kommunes Rygestoprådgivere, Ro på Rusen og U-turn, som også er en del af partnerskabet. Frederiksberg Kommune har lignende partnerskab med ungdomsuddannelser og FGU.

Condomeriet

I Randers Kommune findes butikken Condomeriet, som drives af frivillige i kommunens sundhedscenter. Ud over de varer der kan købes i butikken, så tilbyder Condomeriet rådgivning for alle borgere, herunder særligt unge, og der gives vejledning og sparring i forbindelse med seksualundervisning i grundskoler og på institutioner.

Unge med fysisk eller kognitiv funktionsnedsættelse (udviklingshæmning)

Brønderslev Kommune har erfaring med en borgerrettet indsats til unge og voksne med udviklingshæmning, som har én eller flere problemstillinger relateret til seksuel sundhed og trivsel. Borgeren, der er bevilget denne indsats, kan få samtaler med en seksualvejleder, og gennem disse samtaler kan borgeren få støtte og vejledning inden for temaer, der fx kan handle om følelser, grænser, sex og kærlighed. Indsatsen kan bl.a. have fokus på, at borgeren skal kunne sætte ord på og håndtere sine følelser fremfor at have en udadreagerende adfærd, og at borgeren skal kende forskellen på, hvad det vil sige at have en ven og at have en kæreste. Samtalerne foregår på månedlig basis og har udgangspunkt i håndbøger om seksuel sundhed udarbejdet af seksualvejleder. Med indsatsen får borgerne mulighed for at få vejledning i et vigtigt emne, som andre medarbejdere omkring borgerne, fx primærpædagoger på botilbud, kan

have svært ved at tale med borgerne om. Indsatsen er desuden med til at sætte fokus på, at seksuel sundhed er et vigtigt emne. ”

Der kan endvidere henvises til, at Sex og Samfund i samarbejde med en række kommuner har udarbejdet et katalog med indblik i 20 konkrete eksempler på indsatser, der omhandler forebyggelse og sundhedsfremme inden for seksuel sundhed på forskellig vis i kommunerne. KL henviser til dette katalog ved beskrivelse af flere gode initiativer: <https://www.sexogsamfund.dk/sites/default/files/pdf/casekatalog-2019-webversion.pdf>

Med venlig hilsen

Magnus Heunicke / Julie Krogsgaard Larsen